

﴿يسألونك عن ذي القرنين قل سأتلو عليكم منه ذكراً﴾

درباره‌ی ذوالقرنین از تو می‌پرسند بگو از او بر شما ذکر (یادی) را خواهم خواند.

يسألون: فعل و فاعله واو بارز - **ك**: مفعول به - **عن ذي**: جار و مجرور - **القرنين**: مضاف إليه - **قل**: فعل و فاعله أنت مستتر - **س**: حرف استقبال - **أتلو**: فعل و فاعله أنا مستتر - **عليكم**: جار و مجرور - **منه**: جار و مجرور - **ذكراً**: مفعول به

ذوالقرنین (ذوالقرنین)

كَانَ ذَوَالْقَرْنَيْنِ مَلِكًا عَادِلًا مَوْحِدًا قَدْ أَعْطَاهُ اللَّهُ الْقُوَّةَ، وَ كَانَ يَحْكُمُ مَنَاطِقَ وَاسِعَةً. ذِكْرُ اسْمِهِ فِي الْقُرْآنِ. ذوالقرنین پادشاهی عادل و یکتاپرست بود که خداوند به او قدرت داده بود و بر مناطق گسترده ای حکومت می کرد. نام او در قرآن ذکر شده است.

عادلاً: صفت - **موحداً**: صفت دوم - **عادلاً**: صفت (نعت) - **موحداً**: صفت دوم - **قد** + **ماضی**: ماضی نقلی (اما چون شروع عبارت با فعل ماضی کان است، ماضی با ماضی همیشه خیلی ماضی "ماضی بعید" قد أعطاه: به او عطا کرده بود - **أعطا**: فعل و فاعله الله - **ه**: مفعول به - **القوة**: مفعول به دوم - **كان** + **مضارع**: ماضی استمراری "کان يحكم: حکم می راند، حکومت می کرد" - **يحكم**: فعل و فاعله هو مستتر - **مناطق**: مفعول به - **واسعة**: صفت - **ذکر**: فعل و فاعله محذوف و نائب فاعله اسم - **ه**: مضاف إليه - **في القرآن**: جار و مجرور

لَمَّا اسْتَقَرَّتِ الْأَوْضَاعُ لِذِي الْقَرْنَيْنِ، سَارَ مَعَ جُيُوشِهِ الْعَظِيمَةِ نَحْوَ الْمَنَاطِقِ الْغَرَبِيَّةِ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى التَّوْحِيدِ وَ مُحَارَبَةِ الظُّلْمِ وَ الْفَسَادِ. وقتی شرایط برای ذوالقرنین سامان یافت (به ثبات رسید)، با ارتش های بزرگش به سمت مناطق غربی حرکت کرد درحالی که مردم را به یکتاپرستی و مبارزه با ظلم و فساد فرا می خواند.

لما: قید زمان - **استقرت**: فعل - **الأوضاع**: فاعل - **لذي**: جار و مجرور - **القرنين**: مضاف إليه - **سار**: فعل - **مع**: قید مکان - **جیوش**: مضاف إليه - **ه**: مضاف إليه - **العظيمة**: صفت - **نحو**: قید مکان - **المناطق**: مضاف إليه - **الغربية**: صفت - **يدعو**: فعل و فاعله هو مستتر - **الناس**: مفعول - **إلى التوحيد**: جار و مجرور - **محاربة**: معطوف - **الظلم**: مضاف إليه - **الفساد**: معطوف

فَكَانَ النَّاسُ يُرْجَبُونَ بِهِ فِي مَسِيرِهِ بِسَبَبِ عَدَالَتِهِ، وَ يَطْلُبُونَ مِنْهُ أَنْ يَحْكُمَ وَ يُدِيرَ شُؤْنَهُمْ، حَتَّى وَصَلَ إِلَى مَنَاطِقِ فِيهَا مُسْتَنْقَعَاتٌ مِيَاهُهَا ذَاتُ رَائِحَةٍ كَرِيمَةٍ. مردم در مسیرش به خاطر عدالتش به او خوشامد می گفتند و از او می خواستند که {بر آنها} حکمرانی کند و کارهایشان را اداره کند، تا اینکه به مناطقی رسید که در آن مرداب هایی بود که آب هایشان دارای بوی ناپسندی بودند.

يرجبون: فعل و فاعله " و " بارز - **به**: جار و مجرور - **في مسير**: جار و مجرور - **ه**: مضاف إليه - **بسبب**: جار و مجرور - **عدالت**: مضاف إليه - **ه**: مضاف إليه - **يطلبون**: فعل و فاعله " و " بارز - **منه**: جار و مجرور - **يحكم**: فعل و فاعله هو مستتر - **يدير**: فعل و فاعله هو مستتر - **شؤون**: مفعول - **هم**: مضاف إليه - **وصل**: فعل و فاعله هو مستتر - **إلى مناطق**: جار و مجرور - **فيها**: جار و مجرور

(جهت اطلاع : خبر مقدم) - مستنقعات (جهت اطلاع : مبتدا مؤخر) - فيها مستنقعات : جمله وصفیه (برای یازدهم) - میاه : مبتدا - ها : مضاف إليه - ذات : خبر مفرد (اسم) - رائحة : مضاف إليه - كريهة : صفت

و وَجَدَ قُرْبَ هَذِهِ الْمُسْتَنْقَعَاتِ قَوْمًا مِنْهُمْ فَاسِدُونَ وَ مِنْهُمْ صَالِحُونَ .

و نزدیک این مرداب ها مردمی را دید (وجد = رأی ، شاهد) که برخی از آنان تبهکار و برخی درستکار بودند.

وَجَدَ: فعل و فاعله هو مستتر - قُرْبَ: قيد مكان (جهت اطلاع) - هَذِهِ: مضاف إليه - الْمُسْتَنْقَعَاتِ: مشاراً إليه - قَوْمًا: مفعول به - مِنْهُمْ: جارّ و مجرور (جهت اطلاع : خبر مقدم) - فَاسِدُونَ: مبتدا مؤخر (جهت اطلاع) - مِنْهُمْ: جارّ و مجرور (جهت اطلاع : خبر مقدم) - صَالِحُونَ: مبتدا مؤخر (جهت اطلاع)

فَخَاطَبَهُ اللَّهُ فِي شَأْنِهِمْ وَخَيَّرَهُ فِي مُحَارَبَةِ الْمُشْرِكِينَ الْفَاسِدِينَ أَوْ هِدَايَتِهِمْ. فَاخْتَارَ ذَوَالْقَرْنَيْنِ هِدَايَتَهُمْ. پس خداوند در مورد آنها اورا مورد خطاب قرارداد و به او درجنگ با مشرکان فاسد یا هدایتشان اختیارداد. و ذوالقرنین هدایت آنها را برگزید.

خاطب: فعل - ه: مفعول به - الله: فاعل (اسم ظاهر) - فِي شَأْنِ: جارّ و مجرور - هم: مضاف إليه - خَيَّرَ: فعل و فاعله هو مستتر - ه: مفعول به - فِي مُحَارَبَةِ: جارّ و مجرور - الْمُشْرِكِينَ: مضاف إليه - الْفَاسِدِينَ: صفت - أَوْ: حرف عطف (جهت اطلاع) - هِدَايَتِهِ: معطوف (جهت اطلاع) - هم: مضاف إليه - اخْتَارَ: فعل - ذَوَالْقَرْنَيْنِ: فاعل (ترکیب اضافی در جایگاه یک اسم علم) - هِدَايَتِهِ: مفعول به - هم: مضاف إليه

فَحَكَمَهُمْ بِالْعَدَالَةِ وَ أَصْلَحَ الْفَاسِدِينَ مِنْهُمْ : پس باعدالت برآنها حکومت کرد و فاسدین آنها را اصلاح کرد:

حَكَمَ: فعل و فاعله هو مستتر - هم: مفعول به - بِالْعَدَالَةِ: جارّ و مجرور - أَصْلَحَ: فعل و فاعله هو مستتر - الْفَاسِدِينَ: مفعول به - مِنْهُمْ: جارّ و مجرور

ثُمَّ سَارَ مَعَ جُيُوشِهِ نَحْوَ الشَّرْقِ. فَأَطَاعَهُ كَثِيرٌ مِنَ الْأُمَمِ وَ اسْتَقْبَلُوهُ لِعَدَالَتِهِ ،

سپس با ارتش هایش به سمت شرق حرکت کرد. و بسیاری از امت ها از او اطاعت کردند و بخاطر عدالتش از او استقبال کردند،

ثُمَّ: حرف عطف (جهت اطلاع) - سَارَ: فعل و فاعله هو مستتر - مع: قيد (در این حالت همیشه مضاف است) - جُيُوشِهِ: مضاف إليه - ه: مضاف إليه - نَحْوَ: قيد (همیشه مضاف) - الشَّرْقِ: مضاف إليه - أَطَاعَ: فعل - ه: مفعول به - كَثِيرٌ: فاعل - مِنَ الْأُمَمِ: جارّ و مجرور - اسْتَقْبَلُوهُ: فعل و فاعله " و " بارز - ه: مفعول به - لِعَدَالَتِهِ: جارّ و مجرور - ه: مضاف إليه

حَتَّى وَصَلَ إِلَى قَوْمٍ غَيْرِ مُتَمَدِّنِينَ، فَدَعَاهُمْ لِلإِيمَانِ بِاللَّهِ وَ حَكَمَهُمْ حَتَّى هَدَاهُمْ إِلَى الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ. تا اینکه به قومی

غیرمتمدن رسید و آنها را به ایمان به خدا دعوت کرد و بر آنان حکمرانی کرد تا اینکه آنها را به راه راست هدایت کرد.

وَصَلَ: فعل و فاعله هو مستتر - إِلَى قَوْمٍ: جارّ و مجرور - غَيْرِ: صفت (جهت اطلاع) - مُتَمَدِّنِينَ: مضاف إليه - دَعَا: فعل و فاعله هو مستتر - هم: مفعول به - لِلإِيمَانِ: جارّ و مجرور - بِاللَّهِ: جارّ و مجرور - حَكَمَ: فعل و فاعله هو مستتر - هم: مفعول به - هَدَا: فعل و فاعله هو مستتر - هم: مفعول به - إِلَى الصِّرَاطِ: جارّ و مجرور - الْمُسْتَقِيمِ: صفت

وَبَعْدَ ذَلِكَ سَارَ نَحْوَ الشَّامِ، حَتَّى وَصَلَ إِلَى قَوْمٍ يَسْكُنُونَ قُرْبَ مَضِيقٍ بَيْنَ جَبَلَيْنِ مُرْتَفِعَيْنِ،

و بعد از آن به سمت شمال حرکت کرد، تا اینکه به قومی رسید که نزدیک تنگه ای بین دوکوه بلند زندگی می کردند،

بَعْدَ: قید زمان (مضاف) - **ذَلِكَ:** مضاف إليه - **سَارَ:** فعل و فاعله هو مستتر - **نَحْوَ:** قید (مضاف) - **الشَّامِ:** مضاف إليه - **وَصَلَ:**

فعل و فاعله هو مستتر - **إِلَى قَوْمٍ:** جارّ و مجرور - **يَسْكُنُونَ:** فعل و فاعله " و " بارز " (جهت اطلاع: جمله وصفیه) - **قُرْبَ:** قید

مکان (مضاف) - **مَضِيقٍ:** مضاف إليه - **بَيْنَ:** قید مکان (مضاف) - **جَبَلَيْنِ:** مضاف إليه - **مُرْتَفِعَيْنِ:** صفت

فَرَأَى هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ عَظْمَةَ جَيْشِهِ وَ أَعْمَالَهُ الصَّالِحَةَ فَاعْتَمَمُوا الْفُرْصَةَ مِنْ وُصُولِهِ؛

و این قوم عظمت ارتش او و کارهای نیکش را دیدند و فرصت رسیدنش را غنیمت شمردند،

رَأَى: فعل - **هَؤُلَاءِ:** فاعل - **الْقَوْمِ:** مشارّ إليه (اسم ال دار بعد از اسم اشاره) - **عَظْمَةَ:** مفعول به - **جَيْشِهِ:** مضاف إليه - **هَ:** مضاف

إليه - **أَعْمَالٍ:** معطوف (جهت اطلاع) - **هُ:** مضاف إليه - **الصَّالِحَةَ:** صفت - **اعْتَمَمُوا:** فعل و فاعله " و " بارز - **الْفُرْصَةَ:** مفعول به -

مِنْ وُصُولِهِ: جارّ و مجرور - **هَ:** مضاف إليه

لِأَنَّهُمْ كَانُوا فِي عَذَابٍ شَدِيدٍ مِنْ قَبِيلَتَيْنِ وَحَشِيَّتَيْنِ تَسْكُنَانِ وَرَاءَ تِلْكَ الْجِبَالِ؛

زیرا از دو قبیله ی وحشی که پشت آن کوهها زندگی می کردند در عذاب شدیدی بودند.

فِي عَذَابٍ: جارّ و مجرور - **شَدِيدٍ:** صفت - **مِنْ قَبِيلَتَيْنِ:** جارّ و مجرور - **وَ حَشِيَّتَيْنِ:** صفت - **تَسْكُنَانِ:** فعل و فاعله " ا " بارز (جمله

وصفیه: یازدهم) - **وَرَاءَ:** قید مکان (مضاف) - **تِلْكَ:** مضاف إليه - **الْجِبَالِ:** مشارّ إليه

فَقَالُوا لَهُ: إِنَّ رِجَالَ هَاتَيْنِ الْقَبِيلَتَيْنِ مُفْسِدُونَ يَهْجُمُونَ عَلَيْنَا مِنْ هَذَا الْمَضِيقِ؛

سپس به او گفتند: مردان این دو قبیله مفسد هستند و از این تنگه به ما حمله می کنند،

قَالُوا: فعل و فاعله " و " بارز - **لَهُ:** جارّ و مجرور - **رِجَالَ:** (سبک و مضاف) - **هَاتَيْنِ:** مضاف إليه - **الْقَبِيلَتَيْنِ:** مشارّ إليه - **يَهْجُمُونَ:**

فعل و فاعله " و " بارز - **عَلَيْنَا:** جارّ و مجرور - **مِنْ هَذَا:** جارّ و مجرور - **الْمَضِيقِ:** مشارّ إليه

فَيُحَرِّبُونَ بُيُوتَنَا وَ يَنْهَبُونَ أَمْوَالَنَا، وَ هَاتَانِ الْقَبِيلَتَانِ هُمَا يَأْجُوجُ وَ مَأْجُوجُ.

و خانه های ما را خراب نموده و اموال ما را غارت می کنند، و این دو قبیله همان «یأجوج و مأجوج» هستند.

يُحَرِّبُونَ: فعل و فاعله " و " بارز - **بُيُوتَ:** مفعول به - **نَا:** مضاف إليه - **يَنْهَبُونَ:** فعل و فاعله " و " بارز - **أَمْوَالِ:** مفعول به - **نَا:**

مضاف إليه - **هَاتَانِ:** مبتدا - **الْقَبِيلَتَانِ:** مشارّ إليه - **هُمَا:** تأکید (جهت اطلاع) - **يَأْجُوجُ:** خبر مفرد (اسم) - **مَأْجُوجُ:** معطوف (جهت

اطلاع)

لِذَا قَالُوا لَهُ: نَرَجُو مِنْكَ إِغْلَاقَ هَذَا الْمَضِيقِ بِسَدِّ عَظِيمٍ، حَتَّى لَا يَسْتَطِيعَ الْعَدُوُّ أَنْ يَهْجُمَ عَلَيْنَا مِنْهُ؛ وَنَحْنُ نُسَاعِدُكَ فِي عَمَلِكَ ؛

بنابر این به او گفتند: از تومی خواهیم که این تنگه را با سد بزرگی ببندی، تا دشمن نتواند از آن به ماحمله کند و ما در کارت به تو کمک می کنیم؛

لِذَا: جارّ و مجرور (لهذا) - قالوا: فعل و فاعله " و " بارز - لَهُ: جارّ و مجرور - نَرَجُو: فعل و فاعله نحنُ مستتر - مِنْكَ: جارّ و مجرور - إِغْلَاقٌ: مفعول به - هَذَا: مضاف إليه - الْمَضِيقِ: مشارّ إليه - بِسَدِّ: جارّ و مجرور - عَظِيمٍ: صفت - حَتَّى: التزامی ساز - لا: حرف نفی - يَسْتَطِيعُ: فعل - الْعَدُوُّ: فاعل - أَنْ: التزامی ساز - يَهْجُمُ: فعل و فاعله هو مستتر - عَلَيْنَا: جارّ و مجرور - مِنْهُ: جارّ و مجرور - نَحْنُ: مبتدا - نُسَاعِدُ: فعل و فاعله نحنُ مستتر (خبر) - كَ: مفعول به - فِي عَمَلٍ: جارّ و مجرور - كَ: مضاف إليه

بَعْدَ ذَلِكَ جَاؤُوا لَهُ بِهَدَايَا كَثِيرَةٍ، فَرَفَّضَهَا ذَوَا الْقَرْنَيْنِ وَ قَالَ: عَطَاءُ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ عَطَاءِ غَيْرِهِ،

بعد از آن هدایای زیادی را برای او آوردند، و ذوالقرنین آنها را نپذیرفت و گفت: بخشش خداوند بهتر از بخشش غیر اوست،

بَعْدَ: قید زمان (مضاف) - ذَلِكَ: مضاف إليه - جَاؤُوا: فعل و فاعله " و " بارز - لَهُ: جارّ و مجرور - بِهَدَايَا: جارّ و مجرور (هدایا در معنا مفعول به است.) - كَثِيرَةٍ: صفت - رَفَّضَ: فعل - هَا: مفعول به - ذَوَا الْقَرْنَيْنِ: فاعل (ترکیب اضافی " ذو: مضاف ، القرنین: مضاف إليه) - قَالَ: فعل و فاعله هو مستتر - عَطَاءُ: مبتدا - اللَّهُ: مضاف إليه - خَيْرٌ: خبر مفرد (اسم) - مِنْ عَطَاءِ: جارّ و مجرور - غَيْرِ: مضاف إليه - هِ: مضاف إليه

توجه: جاء " آمد " - جاء ... بِ ... " آورد "

وَ أَطْلُبُ مِنْكُمْ أَنْ تُسَاعِدُونِي فِي بِنَاءِ هَذَا السِّدِّ. فَرِحَ النَّاسُ بِذَلِكَ كَثِيرًا. أَمَرَهُمْ ذَوَا الْقَرْنَيْنِ بِأَنْ يَأْتُوا بِالْحَدِيدِ وَ النُّحَاسِ، وَازشمامی خواهم که درساختن این سد به من کمک کنید. مردم بخاطر آن خیلی خوشحال شدند. ذوالقرنین به آنها دستورداد که آهن و مس بیاورند،

أَطْلُبُ: فعل و فاعله أنا مستتر - مِنْكُمْ: جارّ و مجرور - أَنْ تُسَاعِدُونِي: فعل و فاعله " و " بارز + نون و قایه + ی: مفعول به - فِي بِنَاءِ: جارّ و مجرور - هَذَا: مضاف إليه - السِّدِّ: مشارّ إليه - فَرِحَ: فعل - النَّاسُ: فاعل - بِذَلِكَ: جارّ و مجرور - كَثِيرًا: خارج از اهداف کتب درسی (جهت اطلاع : مفعول مطلق نیابی) - أَمَرَ: فعل - هُمْ: مفعول به - ذَوَا الْقَرْنَيْنِ: فاعل (ترکیب اضافی) - أَنْ يَأْتُوا: فعل و فاعله " و " بارز - بِالْحَدِيدِ: جارّ و مجرور - النُّحَاسِ: معطوف (جهت اطلاع)

توجه: أتى " آمد " - أتى ... بِ... " آورد " أتى = جاء جاء بِ = أتى بِ

فَوَضَعَهُمَا فِي ذَلِكَ الْمَضِيقِ وَ أَشَعَلُوا النَّارَ حَتَّى ذَابَ النُّحَاسُ وَ دَخَلَ بَيْنَ الْحَدِيدِ، سپس آن دو را در آن تنگه قرارداد و آتش روشن کردند تا اینکه مس ذوب شده و در میان آهن وارد شد،

وَضَعَ: فعل و فاعله هو مستتر - هُمَا: مفعول به - فِي ذَلِكَ: جارّ و مجرور - الْمَضِيقِ: مشارّ إليه - أَشَعَلُوا: فعل و فاعله " و " بارز - النَّارَ: مفعول به - ذَابَ: فعل - النُّحَاسُ: فاعل - دَخَلَ: فعل و فاعله هو مستتر - بَيْنَ: قید مکان (مضاف) - الْحَدِيدِ: مضاف إليه

فَأُضْبِحَ سَدًّا قَوِيًّا ، فَشَكَرَ الْقَوْمُ الْمَلِكَ الصَّالِحَ عَلَى عَمَلِهِ هَذَا، وَ تَخَلَّصُوا مِنْ قَبِيلَتِي يَا جَوْجَ وَ مَا جَوْجَ. وَ شَكَرَ ذَوَالْقَرْنَيْنِ رَبَّهُ عَلَى نَجَاحِهِ فِي فُتُوحَاتِهِ. و سدّ محکمی شد، پس مردم از فرمانروای درستکار بخاطر این کارش تشکر کردند، و از دو قبیله یاجوج و ماجوج رهایی یافتند. و ذوالقرنین از پروردگارش بخاطر موفقیّتش در پیروزی هایش سپاسگزاری کرد.

قَوِيًّا: صفت- شَكَرَ: فعل - الْقَوْمُ: فاعل- الْمَلِكُ: مفعول به - الصَّالِحُ: صفت - عَلَى عَمَلٍ: جارّ و مجرور - ه: مضاف إليه- هَذَا: صفت (صرفا جهت اطلاع)- تَخَلَّصُوا: فعل و فاعله " و " بارز - مِنْ قَبِيلَتِي: جارّ و مجرور - يَأْجُوجَ: مضاف إليه- مَا جَوْجَ: معطوف - شَكَرَ: فعل - ذَوَالْقَرْنَيْنِ: فاعل - رَبِّ: مفعول به - ه: مضاف إليه - عَلَى نَجَاحٍ: جارّ و مجرور - ه: مضاف إليه - فِي فُتُوحَاتٍ: جارّ و مجرور - ه: مضاف إليه

<p>إِخْتَارَ: برگزید = اِنْتَحَبَ اِسْتَقْبَلَ: به پیشواز رفت اِسْتَقَرَّ: استقرار یافت اَشْعَلَ: شعله ور کرد اَصْلَحَ: اصلاح کرد اطَاعَ: پیروی کرد اِغْتَنَمَ: غنیمت شمرد اِغْلَاقَ: بستن بِنَاءَ: ساختن، ساختمان تَخَلَّصَ: رهایی یافت تَلَا: خواند «أَتَلُو: می خوانم»</p>	<p>جَيْشَ: ارتش «جمع: جُيُوش» حَدِيدَ: آهن خَاطَبَ: خطاب کرد خَرَّبَ: ویران کرد خَيْرَ: اختیار داد ذَابَ: ذوب شد رَفِضَ: نپذیرفت سَارَ: حرکت کرد، به راه افتاد سَكَنَ: زندگی کرد كَانَ قَدْ اَعْطَاهُ: به او داده بود كَانَ ... يَحْكُمُ: حکومت می کرد</p>	<p>كَانَ ... يُرْحَبُونَ: خوشامد می گفتند گریه: زشت و ناپسند مُحَارَبَةٌ: جنگیدن = قِتَال ، مُقَاتَلَةٌ مُسْتَنْقَعٌ: مرداب مَضِيقٌ: تنگه نُحَاسٌ: مس نَحْوَ: سمت نَهَبَ: به تاراج بُرد وُصُولٌ: رسیدن هَدَى: راهنمایی کرد</p>
---	--	---

عَيْنِ الصَّحِيحِ وَ الْخَطَا حَسَبَ نَصِّ الدَّرْسِ .

- ۱- أَمَرَ اللَّهُ ذَا الْقَرْنَيْنِ بِمُحَارَبَةِ الْمُشْرِكِينَ الْفَاسِدِينَ أَوْ إِصْلَاحِهِمْ. خطأ - اگر به جای أَمَرَ، خَيْرَ بیاید، این عبارت صحیح می شود.
- ۲- سَارَ ذَوَالْقَرْنَيْنِ مَعَ جُيُوشِهِ نَحْوَ الْجَنُوبِ، يَدْعُو النَّاسَ إِلَى التَّوْحِيدِ. خطأ
- ۳- قَبِلَ ذَوَالْقَرْنَيْنِ الْهَدَايَا الَّتِي جَاءَ النَّاسُ بِهَا. خطأ
- ۴- بَنَى ذَوَالْقَرْنَيْنِ السَّدَّ بِالْحَدِيدِ وَ الْأَخْشَابِ. خطأ
- ۵- كَانَتْ قَبِيلَتَا يَأْجُوجَ وَ مَا جَوْجَ مُتَمَدِّتَيْنِ. خطأ

در زبان فارسی برای مجهول کردن فعل از مشتقات مصدر «شدن» استفاده می‌شود؛ مثال:

زد: زده شد - می‌زند: زده می‌شود - دید: دیده شد - می‌بیند: دیده می‌شود

در جمله دارای فعل معلوم، فاعل معلوم است؛ ولی در جمله دارای فعل مجهول، فاعل حذف شده است.

در جمله «نگهبان در را گشود.» می‌دانیم فاعل نگهبان است؛

ولی در جمله «در گشوده شد.» فاعل نامشخص است.

اکنون با فعل مجهول در دستور زبان عربی آشنا شویم.

(عَسَلَ: شُست ← عَسِلَ: شسته شد / خَلَقَ: آفرید ← خُلِقَ: آفریده شد)

(يَعَسِلُ: می‌شوید ← يُعَسَلُ: شسته می‌شود / يَخْلُقُ: می‌آفریند ← يُخْلَقُ: آفریده می‌شود)

در دستور زبان عربی هنگام مجهول شدن فعل حرکت‌های آن تغییر می‌کند.

ماضی معلوم	ماضی مجهول	مضارع معلوم	مضارع مجهول
كَتَبَ: نوشت	كُنْتُبُ: نوشته شد	يَكْتُبُ: می‌نویسد	يُكْتُبُ: نوشته می‌شود
ضَرَبَ: زد	ضُرِبَ: زده شد	يَضْرِبُ: می‌زند	يُضْرَبُ: زده می‌شود
عَرَفَ: شناساند	عُرِفَ: شناسانده شد	يُعْرِفُ: می‌شناساند	يُعْرَفُ: شناسانده می‌شود
أَنْزَلَ: نازل کرد	أُنْزِلَ: نازل شد	يُنْزِلُ: نازل می‌کند	يُنْزَلُ: نازل می‌شود
اسْتَحْدَمَ: به کار گرفت	اسْتُحْدِمَ: به کار گرفته شد	يَسْتَحْدِمُ: به کار می‌گیرد	يُسْتَحْدَمُ: به کار گرفته می‌شود

فرق فعل معلوم و فعل مجهول را در مثال‌های بالا ببینید.

بیشتر بدانیم:

فعل لازم: فعلی که به فاعل وفادار است و چشمش دنبال مفعول نیست. (لازم: پایبند، وفادار)

فعل متعدی: تعدی در معنای تجاوز است و فعل متعدی فعلی است که به فاعل قانع نیست و چشمش به دنبال مفعول است. (متعدی: متجاوز)

ذهب الطالبُ إلى بيته. ذهبَ: فعل - الطالبُ: فاعل - إلى بيتِ: جارّ و مجرور - ه: مضاف إليه

فعل این عبارت "ذهب" لازم است.

يُطالِعُ الرَّجُلُ المقالةَ بدقّةٍ. يُطالِعُ: فعل - الرَّجُلُ: فاعل - المقالةَ: مفعول - بدقّةٍ: جارّ و مجرور

فعل این عبارت "يُطالِعُ" متعدی است.

انواع فاعل:

۱- اسم ظاهر "خَلَقَ اللهُ الإنسانَ" - ۲- ضمیر بارز "خَرَجْتُمْ مِنَ الصَّفِّ" - ۳- ضمیر مستتر "إِذْهَبْ إِلَى الصَّفِّ". (أَنْتَ

مستتر)

• فاعل هیچ گاه قبل از فعل نمی آید.

الطالب ذهب إلى بيته. الطالبُ : مبتدا - ذهبَ: فعل و فاعله هو مستتر - إلى بيت: جار و مجرور - هـ : مضاف إليه

مراحل مجهول کردن:

۱. حذف فاعل

۲. نشان دادن مفعول در جای فاعل با نام " نائب فاعل " و مرفوع کردن آن

۳. هماهنگ کردن جنس فعل با نائب فاعل

۴. تغییر حرکات فعل : ماضی " عین الفعل ِـ و حروف حرکت دار قبل از عین الفعل ُـ "

- مضارع " عین الفعل َـ و فقط حرف مضارع ُـ

در مرحله دوم نشان دادن مفعول در جای فاعل به ما می گوید که فعل های لازم را نمی توان مجهول کرد.

يَذْهَبُ النَّاسُ إِلَى الْجَبَلِ. فعل جمله لازم است و قابلیت مجهول شدن ندارد. (فعل لازم : همیشه معلوم)

توجه : در حد کتب درسی امر و نهی معلوم هستند.

و این بحث به فعل ماضی و فعل مضارع (به جز نهی) مربوط می شود.

فعل متعدی : معلوم یا مجهول

ضَرَبَ مُحَمَّدٌ عَلِيًّا. ضَرَبَ: فعل - مُحَمَّدٌ: فاعل - عَلِيًّا: مفعول

ضَرَبَ عَلِيٌّ. علي کتک زده شد. عليُّ: نائب فاعل

كَتَبَ سَعِيدٌ رِسَالَةً. كَتَبَتِ رِسَالَةً.

أَنْزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ لَهْدَايَةِ الْبَشَرِ. أَنْزَلَ الْقُرْآنَ لَهْدَايَةِ الْبَشَرِ.

قَتَلَ الْكُفَّارَ سَمِيَّةً فِي مَكَّةَ. قَتَلَتْ سَمِيَّةً فِي مَكَّةَ.

احْتَرَمَ الْوَلَدُ الْأُمَّ. احْتَرَمَتِ الْأُمَّ.

اِكْتَشَفَ الرَّازِيُّ الْكُحُولَ. اِكْتَشَفَ الْكُحُولَ.

يَكْتُبُ سَعِيدٌ رِسَالَةً إِلَى الْمَدِيرِ. تُكْتُبُ رِسَالَةً إِلَى الْمَدِيرِ.

يُطَالِعُ الرَّجُلُ الْمَقَالَةَ بِدَقَّةٍ. تُطَالَعُ الْمَقَالَةُ بِدَقَّةٍ.

يُدْرُسُ الْمُعَلِّمُ الْهَنْدَسَةَ. تُدْرَسُ الْهَنْدَسَةُ.

اختبر نفسك: تَرَجِمِ الْآيَاتِ الْمُبَارَكَةَ، ثُمَّ عَيِّنِ الْأَفْعَالَ الْمَجْهُولَةَ.

۱. ﴿وَ إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ﴾ و هرگاه قرآن خوانده شد به آن گوش بسپارید.
قُرِئَ: ماضی مجهول و نائب فاعله القرآن - استمِعُوا: فعل امر و معلوم و فاعله «و» بارز
۲. ﴿يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ﴾ مجرمان از چهره شان شناخته می شوند.
يُعْرَفُ: مضارع مجهول و نائب فاعله المجرمون
۳. ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾ انسان، ضعیف آفریده شده است.
خُلِقَ: ماضی مجهول و نائب فاعله الإنسان

حواژ: گفتگو

(مَعَ مَسْئُولِ اسْتِيقْبَالِ الْفُنْدُقِ): با مسؤؤل پذیرش هتل

السَّائِحُ كَرْدشگر	مَسْئُولِ اسْتِيقْبَالِ مَسْئُولِ پذیرش
رَجَاءً أُعْطِنِي مِفْتَاحَ عُرْفَتِي. لطفاً کلید اتاقم را به من بده.	ما هُوَ رَقْمُ عُرْفَتِكَ؟ شماره اتاق چند هست؟
مِئَتَانِ وَ عِشْرِينَ. دویست و بیست	تَفَصَّلْ. بفرما
عَفْوًا، لَيْسَ هَذَا مِفْتَاحَ عُرْفَتِي. ببخشید این کلید اتاق من نیست	أَعْتَذِرُ مِنْكَ؛ أُعْطِيتُكَ ثَلَاثِمِئَةً وَ ثَلَاثِينَ. از تو پوزش می خواهم ۳۳۰ را به تو دادم.
لَا بَأْسَ يَا حَبِيبِي. ما هِيَ سَاعَةٌ دَوَامِكَ؟ اشکالی ندارد ای دوست من ساعت کاری تو چند (چند تا چند) است؟	مِنَ السَّادِسَةِ صَبَاحًا إِلَى الثَّانِيَةِ بَعْدَ الظُّهْرِ؛ ثُمَّ يَأْتِي زَمِيلِي بَعْدِي. از شش صبح تا دو بعد از ظهر، سپس همکارم بعد از من می آید.
مَتَى مَوَاعِدُ الْفَطُورِ وَ الْعَدَاءِ وَ الْعِشَاءِ؟ - زمان های صبحانه و ناهار و شام چه وقت هست؟	الْفَطُورُ مِنَ السَّابِعَةِ وَ النِّصْفِ حَتَّى الثَّاسِعَةِ إِلَّا رُبْعًا؛ الْعَدَاءُ مِنَ الثَّانِيَةِ عَشْرَةَ حَتَّى الثَّانِيَةِ وَ الرُّبْعِ؛ الْعِشَاءُ مِنَ السَّابِعَةِ حَتَّى الثَّاسِعَةِ إِلَّا رُبْعًا. - صبحانه از هفت و نیم تا یک ربع به نه؛ ناهار از ۱۲ تا دو و ربع؛ و شام از هفت تا یک ربع به ۹
ما هُوَ طَعَامُ الْفَطُورِ؟ و غذای صبحانه چیست؟	شايٌ وَ خُبْزٌ وَ جُبْنَةٌ وَ زُبْدَةٌ وَ حَلِيبٌ وَ مَرَبَّى الْمِشْمِشِ. - چای و نان و پنیر و کره و شیر و مربای زردآلو
ما هُوَ طَعَامُ الْعَدَاءِ؟- و غذای ناهار چیست؟	رُزٌّ مَعَ دَجَاجٍ. برنج با مرغ
ما هُوَ طَعَامُ الْعِشَاءِ؟- و غذای شام چیست؟	رُزٌّ مَعَ مَرَقٍ بَادِنَجَانٍ. - برنج با خورشید بادمجان
أَشْكُرُكَ. از تو سپاسگزارم.	لَا شُكْرَ عَلَيَّ الْوَاجِبِ. تشکر لازم نیست وظیفه است.

۱) أَيُّ كَلِمَةٍ مِنْ كَلِمَاتِ الْمُعْجَمِ، تُنَاسِبُ التَّوْضِيحَاتِ التَّالِيَةَ؟

۱. بِمَعْنَى الدَّهَابِ نَحْوَ الصَّيْفِ وَ إِظْهَارِ الْفَرْحِ بِهِ. **الاستقبال**
۲. مَجْمُوعَةٌ كَبِيرَةٌ مِنَ الْجُنُودِ لِلدَّفَاعِ عَنِ الْوَطَنِ. **الجيش**
۳. مَكَانٌ يَجْتَمِعُ فِيهِ الْمَاءُ زَمَانًا طَوِيلًا. **المستنقع**
۴. مَكَانٌ بَيْنَ الْجَبَلَيْنِ. **المضيق**

۲) صَع فِي الْفَرَاغِ كَلِمَةً مُنَاسِبَةً مِنَ الْكَلِمَاتِ التَّالِيَةِ. «ثلاثُ كلماتٍ زائدة.»

ذاب: ذوب شد - تَخَلَّصَ: رها شد - اِخْتَارَ: برگزید - أَصْلَحَ: اصلاح کرد - هَدَى: هدایت کرد - مُفْسِدُونَ: مفسدان - رَفَّضَ: رد کرد، نپذیرفت - اَسْكُنَ: ساکن شو

۱. ﴿ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَ أَصْلَحَ فَإِنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾
۲. ﴿ وَ اِخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا. ﴾
۳. ﴿ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى . ﴾
۴. ﴿ يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَ زَوْجُكَ الْجَنَّةَ ﴾
۵. ﴿ إِنَّ يَاجُوجَ وَ مَاجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ ﴾

۳) عَيِّنِ الْجَوَابَ الصَّحِيحَ.

۱. الماضي من « يَسْتَقْبِلُ »:	• اِسْتَقْبَلَ	○ قَبِلَ	○ اَقْبَلَ
۲. المضارع من « فَرَّقَ »:	○ يَفَرِّقُ	○ يَفْتَرِقُ	• يُفَرِّقُ
۳. المصدر من « أَغْلَقَ »:	○ اِنْغَلَقَ	• اِغْلَقَ	○ تَغْلِقُ
۴. الأمر من « تُعَلِّمُونَ »:	• اَعْلَمُوا	○ اَعْلِمُوا	○ اِعْلَمُوا
۵. المجهول من « يُخْرِجُ »:	○ اُخْرِجْ	○ يَخْرِجْ	• يُخْرِجْ
۶. الفعل المجهول:	○ يُشْرِفُ	• يُضْرَبُ	○ يُلَاحِظُ

۴) تَرِجِمِ الْآيَاتِ التَّالِيَةَ ثُمَّ عَيِّنِ الْأَفْعَالَ الْمَجْهُولَةَ.

۱. ﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاستَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا ... ﴾

ای مردم مثلی زده شد پس به آن گوش بسپارید قطعاً کسانی که جز خدا (به جای خدا) می خوانید (می پرستید) مگسی را نخواهند آفرید.

ضُرِبَ: ماضی مجهول ، مثل: نائب فاعل- استمعوا: امر و معلوم و فاعله « و » بارز - تدعون: مضارع معلوم و فاعله « و » بارز - يخلقوا: مضارع معلوم و فاعله « و » بارز

۲. ﴿ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴾

بگو قطعاً من دستور داده شده ام که خدا را بپرستم در حالی که دین را برای او خالص کرده ام.

قُلْ: امر و معلوم و فاعله أنت مستتر - أُمِرْتُ: ماضی مجهول و نائب فاعله تُ بارز - أَعْبُدَ: مضارع معلوم و فاعله أنا مستتر

۳. ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ ﴾

ماه رمضان که قرآن در آن نازل شده است.

أُنزِلَ: ماضی مجهول و نائب فاعله القرآن

۴. تُغَسَّلُ مَلَابِئُ الرِّيَاضَةِ قَبْلَ بِدَايَةِ الْمُسَابَقَاتِ.

لباس های ورزش پیش از شروع مسابقات شسته می شود. تُغَسَّلُ: مضارع مجهول و نائب فاعله ملبس

۵. يُفْتَحُ بَابُ صَالَةِ الْإِمْتِحَانِ لِلطَّلَابِ.

در سالن امتحان برای دانش آموزان گشوده می شود. يُفْتَحُ: مضارع و مجهول و نائب فاعله باب

* أنوار القرآن *

عَيِّنِ التَّرْجُمَةَ الصَّحِيحَةَ.

۱. ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ ﴾

ای کسانی که ایمان آورده اید، نباید مردمانی، مردمانی (دیگر) را ریشخند کنند، شاید آنها « خوب » - بهتر از خودشان • باشند.

آمنوا: ایمان آوردند، فعل ماضی معلوم و فاعله «و» بارز - لا یسخر: فعل مضارع للثی و معلوم و فاعله قوم

۲. ﴿ وَ لَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَ لَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ ﴾

و از « خودتان • - دیگران ○ « عیب نگیرید، و به همدیگر « لقب ○ - لقب های • » زشت ندهید.

لا تلمزوا: فعل مضارع للثی معلوم و فاعله «و» بارز - لا تنابزوا (اصل: لا تتنازوا): فعل مضارع للثی معلوم و فاعله «و» بارز

۳. ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ ﴾

ای کسانی که ایمان آورده اید، « به بسیاری از گمان ها اعتماد نکنید. ○ - از بسیاری از گمان ها دوری کنید. • »

آمنوا: فعل ماضی معلوم و فاعله «و» بارز - اجتنبوا: فعل امر و معلوم فاعله «و» بارز

۴. إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَ لَا تَجَسَّسُوا وَ لَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا ﴿

زیرا برخی گمان ها « گناه • - زشت ○ « است، و جاسوسی نکنید؛ و غیبت « دیگران ○ - همدیگر • » نکنید.

لا تجسسوا (اصل: لا تتجسسوا): فعل مضارع للثی و معلوم فاعله «و» بارز - لا یغتب: فعل مضارع للثی و معلوم فاعله بعض

إثم: جمعه آثم - مترادف: ذنب، معصیه، خطیئه، ...

۵. أَوْحِبُّ أَحَدَكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ ﴿

آیا کسی از شما « می خواهد ○ - دوست می دارد • » که گوشت برادرش را که مرده (در حالی که مرده) است « بخورد • - بکند ○ (کاری که) آن را ناپسند می دارید.

یحب: فعل مضارع معلوم و فاعله أحد - يأكل: فعل مضارع معلوم و فاعله هو مستتر - کرهتم: فعل ماضی معلوم و فاعله تم

ضمیر بارز- « و » ضمیر نیست و فاصله انداز بین فاعل و مفعول است برای قشنگی تلفظ (اشباع) - ه: مفعول

﴿ وَ مَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ﴾

و هرکس شکر کند فقط برای خودش شکر می کند.